

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 193/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Galanta v konaní vedenom pod sp. zn. 5T 1/2022 takto

rozhodol:

- Ústavnú sťažnosť **odmieta**.
- Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 23. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5T 1/2022 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje tiež, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur. Zároveň požiadal o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na okresnom súde sa vedie proti sťažovateľovi ako obžalovanému trestné konanie pre skutky, ktoré mali byť spáchané v roku 2006 a v roku 2009 (jednotlivé skutkové podstaty činov, ktoré sú mu kladené za vinu sťažovateľ bližšie nešpecifikuje, pozn.). Sťažovateľ 7. novembra 2023 podal okresnému súdu sťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ktorá bola vyhodnotená ako nedôvodná. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažnosť, ktorú Krajský súd v Trnave uznesením sp. zn. 6Ntro 3/2023 zo 6. decembra 2023 ako nedôvodnú zamietol. Poukazujúc na jednotlivé relevantné ustanovenia ústavy, judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), vyjadruje presvedčenie, že ak má konajúci súd rozhodovať o skutkoch, z ktorých je obžalovaný obvineným značnú dobu

(v konkrétnom prípade sťažovateľa 15 rokov), musí vynaložiť čo najväčšie úsilie k ukončeniu veci v jej merite, a to nielen kvôli obžalovanému, ale aj kvôli poškodeným, ktorí očakávajú rýchlu a účinnú spravodlivosť. Sťažovateľ poukazuje na to, že okresný súd v jeho prípade tak nepostupoval, čím porušuje základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Vo vzťahu k prejedávaným skutkom uvádza, že ide o štyri prečiny krádeže, čo je podľa neho bežná agenda všeobecných súdov, a preto nemôže predstavovať právnu alebo faktickú zložitosť. Aj z tohto dôvodu sa domnieva, že napadnuté konanie malo byť dávno skončené aspoň v prvom stupni súdneho prerokovania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podstata sťažnostnej argumentácie sťažovateľa spočíva v tvrdenom porušení jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nečinnosťou okresného súdu v trestnom konaní.

4. Stroho formulovaným odôvodnením ústavnej sťažnosti sťažovateľ vyjadruje svoje presvedčenie, že postup okresného súdu je nezlučiteľný s obsahom ním namietaného práva podľa ústavy. Citujúc relevantné ustanovenia ústavy, ako aj judikatúru ústavného súdu a EŠLP vo vzťahu k namietaným právam, sťažovateľ tvrdí, že nekonaním okresného súdu v predmetnej veci vznikajú zbytočné a nedôvodné prieťahy v napadnutom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všetky zákonom o ústavnom súde požadované náležitosti (§ 39, § 43, § 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

6. Keďže sťažovateľ nie je zastúpený advokátom (§ 34 ods. 1 a § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde), ústavný súd prv, ako sa začal zaoberať podstatou ústavnej sťažnosti, skúmal, do akej miery nedostatok právneho zastúpenia bráni jej kvázimeritórnemu prejednaniu. Napokon s prihliadnutím na žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uplatnením materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti a tým aj k ochrane práv a slobôd fyzickej osoby, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou jeho rozhodovacej činnosti (k tomu pozri aj II. ÚS 51/2017, II. ÚS 782/2014), vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, napriek tomuto nedostatku k jej predbežnému posúdeniu pristúpil.

7. Vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd považoval v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde za vhodné požiadať okresný súd o vyjadrenie k jej obsahu. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 146/2024 z 1. marca 2024 uviedol, že obžaloba bola na tunajší súd podaná 3. januára 2022, pričom úkony súdu sú vykonávané plynulo a bez prieťahov. Vo veci je nutné okrem iného vypočítať obžalovaného, 6 poškodených, 10 svedkov a prečítať výpoveď jedného svedka. Súdny spis je potrebné vyhodnotiť ako zložitejšiu vec (z časového hľadiska), keďže obžaloba bola podaná až pre 6 skutkov s troma právnymi

kvalifikáciami. Dokazovanie nie je možné vykonať na 1 – 2 hlavných pojednaniach, ako to uvádza sťažovateľ, a to aj s poukazom na to, že traja svedkovia sa nachádzajú na neznámom mieste, a teda ich pobyt je potrebné najskôr vypátrať, čo vykonáva polícia. Počas doteraz vykonaných hlavných pojednávanií (19. apríla 2023, 28. júna 2023, 18. októbra 2023, 22. novembra 2023) boli vykonané navrhnuté dôkazy (boli vypočutí štyria poškodení, piati svedkovia, prečítaný znalecký posudok a viaceré odborné vyjadrenia). Hlavné pojednávanie z 27. septembra 2023 bolo odročené z dôvodu neprítomnosti obhajcu s poukazom na jeho dočasnú pracovnú neschopnosť.

7.1. Zákonný sudca k veci dodal, že za sudcu bol vymenovaný 7. decembra 2021 a na okresný súd bol pridelený 8. decembra 2021, keď mu bolo pridelené väčšie množstvo spisov, medzi ktorými sa nachádzali aj väzobné spisy, ktoré postupne študoval a vykonával procesné úkony. Svoju prácu sa snaží vykonávať dôsledne a starostlivo, je treba prihliadať aj na fyzické možnosti sudcu a asistentky vzhľadom na množstvo spisov a určený počet pojednávacích dní. Ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú, keďže súd v tejto trestnej veci vykonáva pravidelne procesné úkony. Trestný rozkaz okresného súdu sp. zn. 5T/1/2022 bol vydaný 3. októbra 2022. Obžalovaný podal proti trestnému rozkazu odpor 14. novembra 2022. Hlavné pojednávania boli vykonané 22. marca 2023, 19. apríla 2023, 28. júna 2023, 27. septembra 2023, 18. októbra 2023, 22. novembra 2023 a 7. februára 2024. Uvádzajúc stručne priebeh jednotlivých hlavných pojednávanií (výsluch obžalovaného, poškodených, svedkov, predloženie znaleckého posudku, prečítanie odborných vyjadrení, prečítaná výpoveď svedka), zákonný sudca poukázal na nedisciplinovanosť jednej svedkyne, ktorá neprišla na hlavné pojednávanie 19. apríla 2024 bez ospravedlnenia a až po uložení poriadkovej pokuty sa zúčastnila hlavného pojednávania 28. júna 2023. Viacerí svedkovia sa nachádzajú na neznámom mieste a ich pobyt musí vypátrať polícia. Zákonný sudca na záver vyjadrenia uviedol, že procesné úkony sú vykonávané priebežne a plynule, v konaní nedošlo k prietahom, a navrhol ústavnú sťažnosť zamietnuť.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy:

8. Obvinený má v trestnom konaní právo na to, aby o jeho obvinení bolo rozhodnuté v primeranej lehote. Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (rozsudok ESLP z 27. 6. 1968 vo veci Wemhoff proti Nemecku, sťažnosť č. 2122/64, bod 18).

9. K argumentácii sťažovateľa o tom, že okresný súd rozhoduje o skutkoch, ktoré mal spáchať v roku 2006 a 2009 a z ktorých je obvinený po dobu 15 rokov, ústavný súd poukazuje na to, že podľa judikatúry ESLP v súvislosti s ochranou práva na prejednanie veci v primeranej lehote priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru primeraná lehota na rozhodnutie v trestnej veci síce začína plynúť od obvinenia, ku ktorému spravidla dochádza v prípravnom konaní a zahŕňa celé konanie vo veci vrátane odvolacích konaní (rozsudok ESLP z 28. 6. 1978 vo veci König proti Spolkovej republike Nemecko, séria A, č. 27, s. 33, § 98), avšak ESLP pri svojom rozhodovaní koná proti Slovenskej republike ako porušovateľovi práv a z toho dôvodu posudzovaná dĺžka konania ako celok je

relevantná. Pri posudzovaní veci ústavným súdom v konaní podľa čl. 127 ústavy ústavný súd koná proti konkrétnemu orgánu verejnej moci ako konkrétnemu porušovateľovi práv sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti (IV. ÚS 517/2021), teda v konkrétnom prípade sťažovateľa od momentu podania obžaloby (3. januára 2022).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02) a v tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že primeraná lehota na konanie v trestných veciach sa musí posudzovať prísnejšie, a to práve v dôsledku mimoriadne citel'ného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený (II. ÚS 32/03, III. ÚS 655/2014, I. ÚS 153/2021, I. ÚS 697/2022).

11. K právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že táto vykazuje zvýšenú skutkovú náročnosť dokazovania vyplývajúcu najmä z väčšieho počtu svedkov a poškodených. V prípade jednej svedkyne, ktorá sa bez ospravedlnenia nezúčastnila na hlavnom pojednávaní 19. apríla 2024, okresný súd aktívne pristúpil k vynúteniu si splnenia povinnosti uložením poriadkovej pokuty. Výsluch štyroch svedkov je časovo náročnejší, keďže je potrebné vypátrať ich pobyt v súčasnosti s políciou a zabezpečiť ich účasť na hlavnom pojednávaní.

12. Posúdiac správanie sťažovateľa, ústavný súd uvádza, že tento sa svojím správaním o vznik zbytočných prieťahov v napadnutom konaní nepričinil.

13. Pri hodnotení tretieho kritéria ústavný súd poukazuje na judikatúru súvisiacu s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, v ktorej opakovane konštatuje, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie tohto základného práva (I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 61/03, III. ÚS 372/09). V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistí, že namietaný postup všeobecného súdu sa nevyznačuje takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prieťahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavnú sťažnosť spravidla odmieta ako zjavne neopodstatnenú (napr. IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011).

14. Pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý nemožno vykladať a aplikovať len s ohľadom na v zákone ustanovené lehoty na vykonanie toho-ktorého úkonu sudcu alebo iného štátneho orgánu. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž ani v týchto prípadoch postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy [I. ÚS 63/00 (ZNaU 21/01), II. ÚS 199/02, I. ÚS 38/04, II. ÚS 24/04, IV. ÚS 290/04, III. ÚS 372/06, I. ÚS 266/2021 (ZNaU 88/2021, I. ÚS 531/2023)].

15. Posudzujúc postup okresného súdu v napadnutom konaní a dĺžku napadnutého konania k momentu podania ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľom tvrdená „nečinnosť“ okresného súdu v napadnutom konaní sama osebe zatiaľ nemá takú ústavnoprávne relevantnú intenzitu, ktorá by si vyžadovala prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Vec sťažovateľa bola rozhodnutá trestným rozkazom okresného súdu sp. zn. 5T 1/2022 z 3. októbra 2022, proti ktorému podal sťažovateľ 14. novembra 2022 odpor. Okresný súd následne pristúpil

aktívne k prejednaniu veci sťažovateľa na hlavných pojednávaniach, ktoré nariaduje pravidelne v krátkych časových intervaloch (k tomu bližšie bod 6.1. odôvodnenia tohto uznesenia). Vo veci sú nariadené ďalšie termíny hlavných pojednávaní na 5. apríl 2024 a 15. máj 2024. Postup okresného súdu je v sťažovateľovej trestnej veci doteraz plynulý s absenciou čo i len kratších období nečinnosti. Časová náročnosť prejednania veci je daná jej zvýšenou skutkovou zložitou a potrebou zabezpečiť prítomnosť svedkov, ktorých pobyt nie je známy (k tomu bližšie bod 7 a 11 odôvodnenia tohto uznesenia). Priebeh napadnutého konania však v žiadnom prípade neindikuje sťažovateľom tvrdenú nečinnosť okresného súdu a celkovú dĺžku napadnutého konania od podania obžaloby (2 roky a dva mesiace) nemožno považovať za nezlučiteľnú so základným právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

16. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd uzatvára, že nezistil dôvody, ktoré by zakladali možnosť vyslovenia porušenia sťažovateľom namietaného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 postupom okresného súdu v napadnutom konaní, a preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

17. Pre úplnosť ústavný súd poznamenáva, že ak by ďalší priebeh napadnutého konania signalizoval vznik prieťahov, toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde a nebráni sťažovateľovi, aby po splnení všetkých zákonných podmienok predložil ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

IV.2. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

18. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

19. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2024

Miloš Maďar
predseda senátu